

ELŐFIZETÉSI DÍJ.
 helyben házhoz hozdva:
 Egyszer évre . . . 8 ft. 60 kr.
 Fél évre . . . 4 " 30 "
 Negyed évre . . . 2 " 15 "
 Hirdetéseket és nyilatko-
 zásokat a kiadóhivatalnál
 minden nyolcvan kölföldi
 bírdetési iródk elvállalnak
 Szerkesztési irada:
 Sötét-utca és a csendes-
 utca sarkán, Hofeneder-tele
 házában hová minden a lap
 szellemi részét illető köz-
 lemények küldendők.
 Régi írásokat, leveleket nem
 fogadjunk el. Kéziratok
 nem adódnak vissza.

ZOMBOR és VIDÉKE.

TÁRSADALMI, KÖZMŰVELŐDÉSI és SZÉPIRODALMI KÖZLÖNY.

ELŐFIZETÉSI DÍJ.
 helyben házhoz hozdva:
 Egyszer évre . . . 8 ft. 60 kr.
 Fél évre . . . 4 " 30 "
 Negyed évre . . . 2 " 15 "
 Hirdetéseket és nyilatko-
 zásokat a kiadóhivatalnál
 minden nyolcvan kölföldi
 bírdetési iródk elvállalnak
 Szerkesztési irada:
 Sötét-utca és a csendes-
 utca sarkán, Hofeneder-tele
 házában hová minden a lap
 szellemi részét illető köz-
 lemények küldendők.
 Régi írásokat, leveleket nem
 fogadjunk el. Kéziratok
 nem adódnak vissza.

Megjelenik minden héten kétszer: Vasárnap és Csütörtökön.
 Szerkesztővel értekezhetni: naponta délelőtt 11 órától 12-ig.

Egyes szám ára: 10 krajczár.
 Minden csütörtöki számboz egy felívre terjedő könyvalakjában nyomott „regény-csarnok” csatolttatik melléklet gyanánt.

A szellemi proletarizmus.

Félnék a socialismus és kommunismustól, és méltán! mert az egy éhes oroszán, mely hogyha egyszer kiszabadul a törvények s erős közigazgatás kretcezőből, fölfal mindannyiunkat. De van ennél egy sokkal veszedelmesebb elem társadalmunkban, melyre eddig senkinek se jutott eszébe figyelmet fordítani, mely észrevétlenül rágódik a civilizáció testén. Ez a szellemi proletarizmus. Talán soha oly sok intelligens (?) doktori czimet fitogtató, őrös fejű ember nem járt e planetán, mint a XIX. században. De ebből a fajtából főleg Magyarországnak jutott ki. Úton-utfélen találkozunk az ugynevezett intelligentiával, mely áll ügyvédek, orvosokból, tanárokból, bírákból, hivatalnokokból, a kik — ha megengedjük, hogy szakmájukba némi jártassággal bírnak, — de társadalmi műveltséget, a XIX. századhoz méltó felvilágodottságot nem tudtak elsajátítani. A szó teljes értelmében alapos képzettségű emberrel alig találkozunk. Azok, a kik valóban e képességű rendelkeznek, ugyszólván mártírjai a szellemi proletarizmusnak.

A művelt ember szomjazza a társadalmi életet, melyet nem tud feltalálni. Ugy érzi magát, mintha egy sajátosság világba sodortatott volna a körülmények által, melyben nem talál hasonmására, melyben ha úgy él, mint azt lelkülete kívánja, akkor ezer guny és megvetésnek van kitéve. Csupa bolondok között az okos lesz a bolond. Csupa szellemtelen ember között a szellemes lesz a különc, az oktalán.

Igazán sajátosság, hogy mikor a szellemes ember egy másik szellemes emberrel találkozik, meg-

őrül annak, mintha valami ritka ásványt fedezett volna fel. Megszorítja, s egy könnyen ki nem bocsátja köréből, mert hisz úgynevezett, hogy talál egy embert, a kivel egyebet is tud tenni, mint inni, kártyázni s fecsegni. De ez individuális határny, mely nem annyira égető a társadalomra nézve. Van egy általános határny is, mely a nagymérvű szellemi proletarizmusból a társadalomra haramlik. Vannak idonként társadalmi harcok, melyek mint elemi csapások zudulnak az emberiség fejére, melyek az embert az ember ellen igaztják, melyek a legostobább iniciatívából indulva ki, hódítva járkak be a föld kerekességét. S ha e harcok közelebről vizsgáljuk, elszörnyűlködéve tapasztaljuk, hogy az voltaképp nem az, a minék nevezetetik, hogy az voltaképp az észzegényesség csatája a haladással. Társadalmi harc, melyben orvos, ügyvéd, tanár, bírósíb. résztvesz ugyan, de melytől minden józan művelt ember irtózik.

Nem elszomorító prognosztikonja-e a szellemi proletarizmus végtelen elharapózásának az, hogy társadalmi harc keletkezik, mely a harc minden elemével rendelkezik, mely felzudítja a társadalmi rendet, melyet a valódi intelligentiának ugyszólván az okológ életbeléptetésével kell elfojtania. Mintha az emberiség nem előre, de rákéltekkel visszafelé haladna.

A mult minden társadalmi birt egy magvas, intelligens réteggel, mely a civilizáció zászlaját lobogtatta, mely nem engedett alhoz elöleitetek s butaságot hozzáférkezni. A jelen társadalom egy magvas, erős réteggel bír, melyet a szellemi proletarizmus alkotott, melyhez a valódi intelligencia alig tud hozzáférkezni.

Ilyen viszás társadalmi életet élünk. S mi ennek az oka?

Az, hogy maup nincs ember, a ki tanul. Mindenki egy nagy adag böseséggel s tudománnyal jó a világra, melyből aztán az iskola poros padjai között valamit leráz, melyet az egyetem falai között lassen ignorálni tanul, s aztán kész a doktor, a tudományos, a művelt, az intelligens ember, a kit hajdan politikus eszmadának neveztek.

Az egyetemről olyan tudósok kerülnek ki olykor, a kik józanul gondolkodni se tudnak. S a legtöbb nemhogy alapos készütségre teme szert, fölületesen megismerkedik a tudomány egy s más ágával, s azt hiszi, hogy ő tudós.

Mi esodáltsi van hát abban, hogy ügyvédek, orvosok, bírák, hivatalnokok egyaránt résztvesznek a legítéletesebb harcban, melyet antisemitizmusnak hívnak.

De ez üresfejűség hetvenkedéseit méltán rójjá meg a sajtó, s a valódi intelligencia ne botránkozzék meg azon, hogy a sajtó bunkos botot ragad a kezébe s brutálisan támad. Van egy társadalom, a jelenlegi az, melyen nem fog az ész szava, melyet a sajtó korbácsa, s a miniszteri rendeletek szigorú tud csak féken tartani.

Apatini nevezetességek.*)

A „Zomb. és Vid.” zeniai levelezője megkezdte, én majd folytatni fogom, mert ne higgye senki, hogy

*) Jelen cikknek a felelősség a beküldő illeti. Nem szives nyitunk terti személyeskedéseknek. De végre is, — ha igaz, a mit levelezőnk nyitlan el mer mondani, akkor csak kötelességünknek tesszük elöle, midon cikkének helyet adunk. A sajtó hívtatás vádakat, s vélemléket azok ellenben hangostatni. Készek vagyunk egy az egyik, mint a másik félnek is terti nyujtani az igazság érdekében. A szerk.

A „ZOMBOR és VIDÉKE” TÁRCZÁJA.

TÖVISEK.

I.
 — R. Gy.-nak. —

Te ott vagy mindenütt,
 Szólsz, írsz egy fust alatt.
 Sokoldalú vagy; oh
 Másod kevés akad:
 Csakhogy gyenge oldal
 Mindégyik oldalad.

II.
 Egy bíró albumába.

Bíró vagy. Az igazságot
 Méri szent kötelességed.
 Kis hiba hát: ha szent cikzed
 Árulod is, mikor mered.

III.
 M. Gy. hírlapírónak.

„Toll a fegyverem!” Így kérkedsz. Kezelése minősít.
 Fegyverrel jeles a hős — de a bandita is.

IV.
 Felolvasás alatt.

Eljöttünk a tudás után
 Nagy mértékben szomjasak.
 Százaz voltál. A ki hallott:
 Biz’ isten csak — szomjasabb.

M. I. napléjába.

Könyvben a sok híres név
 Egymást éri, úgy pompázik.
 Hímszeg benne az idézet,
 Egyik szebb, jobb, mint a másik.
 Csak magad nem látszol fölnek,
 Csak magad vagy megcsúfíta:
 Nagy Roland lovagemberben
 Bukdáselő — trolgolyta.

VI. Előhang.

(Egy költeményfüzérhez)
 Vedd e „virágfüzert”: s ha lenne,
 Ki gáncsolná, hogy mennyi benne
 A színtelenség, hervadát
 Ne esodálld szives olvasom, ne:
 Husz hóig volt „sajtó alatt.”

Kozma László.

Országos tornaverseny Palicson.

Hogy az alföldi vasutat importált nagyszágok építették: bizonyítja azt minden kétfelét kizárólag az, hogy a szabadkai állomáson restauráció mucsen. Mert ha valaki Szabadkát akarja lefesteni, akkor a valósgon alapuló heraldika szerint: vessen sík mezobe szives házigazdát, a mint kvaterkát önt; mellő mosolygó gazdasszonyt, a ki lábropogásig teli rakja az asztalt; a háta mögé — de csak a háta mögél — piruló leányt, a mint a vendég gomblyukába rózsát tűz.

Kár, hogy a házakban mutatkozó eme vonásoknak a leszállásnál csak paródiáját láthatni. Németbe ójtt

hosszoképti schwarzwaldi portás kólogi, hogy: „Hotel Hungaria.”

Ez már kérem, boszantó!
 Mondja, hogy „Hotel Germania” — de mondja magyarul.

Mert ha az urak németül beszélnek, az nem baj — avval is fogy a német szó, a mit belöle elhasználnak; hanem ha portások és bérinasok beszélnek, az nagy baj; mert látszik, hogy bizonyos korok szükségét érzik az ilyen zöngedelemnek. — Lelkük rajta!

A vendéglője különben szép és drága — bizonyára azért, hogy ne mellessen mindenki oda. Mert sokak szerint abban áll az elegancia, ha kevesen vagyunk valahol. Különös, hogy a Hungariában egy nyolcas Milly-gyertya 20 kr. pedig még erre sampányer-vám sincs vetve. No, nem baj! Aki okos, úgy tesz, hogy oda nyomja a czalkellner markába — tringeldnek. O tudja, hogy megér annyit!

A régisége által tiszteletré méltó városáza mögött egy fakkor leste a jó szerencsét, ketyóval magával. Ennél nem esoda, ha drága volt, mert kevesen használnák oly tárgyalogós vidéken s mert konkurencia nélkül állt.

Palicsig az ut rosz; a mi bizonyára azért van, hogy a vendégek annál kíváncsiabbak legyenek rája. Hiába; a mi nehezen elérhető, az kedves. A menyek országa is erőszakot szenved az — irás szerint. Ez az alföldi jellege természetesen csak addig lesz meg a fürdőnek, míg bácskai specialitás marad. Ha egyszer a megérdemelt világforgalomnak adatik majd át: el-

csupán Zentán vannak nevezetességek. És ha azt mondom, hogy Apatinban is vannak, ezzel még korántsem vélem kimeríteni a bácskai nevezetességek tárházát. A mióta divatba jött Magyarországon a békés polgárok közötti egyetértést megvárni, szítani a faji gyűlölség tüzét, az a leghitványabb embernek is módjában áll olesó babérra szert tenni.

Ha találkozok a proletárok közt ambíciózus ember, mért ne találkozok az ugynevezett intelligens körökben is, kivált ha olyan könyű szerrel lehet hírhedségre szert tenni; bizony rossz néven is venné tőlem az apatini nevezetességek fő főhőse, ha dicső tetteit meg nem énekelném. Ámde én méltányos vagyok és ha elismerem, hogy Drach Antal apatini káplán virtuosus egy legény a maga talpán, viszont azt sem tagadhatom el, hogy Bodnár Imre királyi közjegyző, Kék Lajos a Schmausz-féle ügy. iroda vezetője, Tessényi Albert és még számos ezuttal meg nem nevezett, de később bizonyosan megdicsőítendő férfi elvéthetetlen érdemeket szerzett az antiszemitizmus még jelenleg is csodálatra méltó erőlködéssel vívott csatájában. De kezdjük sorjában s mondjuk ki mindjárt, hogy Bodnár Imre kir. közjegyző ur méltán érdemel elsőseget társai között: ő az apatini antiszemitikus csorda valóságos kolompója; nem azért haragszik ő a zsidóra, mert az husvétkor keresztényen vérel táplálkozik, ő sokkal felvilágosodtabb, hogy sem az efféle balgaságoknak hitelt adna; de már az csak nem megy a fejébe, hogy az a zsidó, a ki csak furfangjának köszönheti, hogy a vörös tengerbe nem fullt és eszélyes-ségének meg takarékosságának, hogy a jég hátán is él, a ki kezdi azon, hogy batyut visz a hátán s községről-községre jár furulyázni, s végi azon, hogy tisztességtől vagyonos emberré lesz, miként lehessen egyenrangú és egyenjogú azzal a mokányi szarmarral, a ki őseit színt, Árpád ő apáinktól származtja? Ezt meg nem tudja becsejteni s azért el is tökélt rettenetes haragjában, hogy éhhalállal fogja a földszínéről kiirtani. Borzasztó tervét azzal kezdte, hogy antiszemitikus ligát alapított; ennek a ligának az a célja, hogy Apatinba keresztény kereskedőket és keresztény orvosokat telepsin le, a kik azután az ő erélyes közbenjárásuk folytán a zsidókat onnan kiszorítsák. — Legközelebb megnyitják a kereskedők üzleteiket és megérkeznek a ker. orvosok.

Vészes felhök tornyosulnak Apatinban a zsidóság feje föl.

De ne csak Bodnár urról, szóljunk valamit Kék urról is, nevezetes dolgot fogok róla mondani: zsidó védenéce volt, kit az apatini bíróság előtt képviselt, védelmezte is annak érdekeit, úgy hogy bizonyára nagy hájára kötelezte. Nevezetesen azt állítá, hogy kiléne a követelt összeget alperes-től három ízben is megvette uszorálva. Furcsa egy védelem is volt biz az, — de szép vomas az Kék urtól, hogy e pompás allegatáját már csak akkor mondta el a bíróság előtt, midőn a tárgyalási jkv. be lett fejezve. Ilyen ügyvédek adjon nekünk az

ég még sokat, hogy végre befeješüljön I s t ó c z y kívánása.

Legártatlanabb ember Tessényi ur, nem bánja ő a szemifákat tetteg, mert hiszen nem egy kilénczen van, de amál többet perorál nyilvános helyeken ellenük. Ez az ő összes vétké. Nem is tartottuk volna érdekesnek a jezes férfit ezuttal bemutatni, ha nem állana az a közmondás, hogy: „tres faciunt collegium.” — De vegyék tudomásul e jeles antiszemitaik, hogy jelen cikkem csak bevezetés, melynek ánnepélyesen folytatását ígérem. El vagyok tökéve őket lelézázni, s e czéllól olyan adatokat gyűjtök, melyeket hihetőleg a sajtóbírószág előtt kellend beigazolnom; ánnepélyes ígéréret teszék itt a nyilvánosság előtt, hogy ha nem szűnnek meg tovább is zavarni az apatini békés polgárok nyugalmát, provokálni fogom őket egyenként az es-külvötség elé, hogy ott vágjam szemükbe állításim valóságát, hogy ott szegyenitem meg őket ország-világ előtt. — Valóban elszomorító jelenség az, hogy intelligens emberek exponálják magukat oly ügyben, melyet ország-világ előtt. — De ha ök nem restelik: ám lássák a következményeket.

G—fáhn.

Magyar kereskedők, magyar irodalom.

A „Magyar Kereskedők Lapja” következő igazán nagyfontosságú cikkét közli július 30-iki számában:

Egyik tevékeny és valóban áldozatkész könyvkiadónkkal találkoztunk e napokban, ki rendszerint nagy érdeklődéssel szokott tudakozni kereskedelmi viszonyainkról általában. Ez alkalommal a kereskedelmi szakoktatás körül kifejtett nagyobb mozgalmakon kívül megemlítettük, hogy kereskedelmünk magyarosodása is örövendetesen előhalad. Mondhatjuk, hogy oly keseri kifakadásokat a magyar kereskedők ellen még nem hallottunk, mint a nyilencet választ kapunk a kereskedelem magyarosodására vonatkozó megjegyzésünkre.

Régen sejtjük mi is, de alapos meggyőződést csak most szereztünk arról, hogy a folyamatban lévő magyarosodás csak olyan külső vékony máz, melyet, ha letörölünk, szemünkbe fog kacsagni a kereskedelmünkben megrögzött és magát még ma is otthonosnak érező németiség. Senki sem foghatja reánk, hogy kereskedelmünk magyarosodása mellett eroszakos fegyverekkel harcolnánk; jól tudjuk, hogy a szokás nagy ur és annak hatalmát megzörtni egyszerre nehéz feladat és talán nem is lehetséges — ánde okkal-móddal, lépésről-lépésre mégis el lehetne érni, hogy a kereskedelem megmagyarosodjék.

A név- és cégmagyarosítás az a pusztá máz, melyre előbb hivatkoztunk, de a magyar könyvvezetés és levelezés nem elegendő még arra, hogy e kereskedelem alapjában megmagyarosodjék, kell, hogy minden egyes kereskedő házába, családjába is bevigye a magyar szellemet és ezt csak úgy teheti, ha kellőleg pártolja a magyar irodalmat. Azonban, eléggé sajnos, a magyar irodalom társadalomunk egyik legáltalánosabb és mondhatni egyik legtehetősb osztályától a legesekélyebb támogatásban sem részesítették. A mivel világ már régen elősmerte a magyar irodalom jelenségét, de kereskedők

még mindig a bécsi, lipcsei és berlini könyvpiacoz szerzik be szellemi táplálékukat. És mert ez így van, azért mi sem vehetjük komolyan azon állítást, hogy a kereskedelem magyarosodik.

Szavaink eddig még soha sem tévesztették el hatásukat és meglepéddel konstatáljuk, hogy kezdeményezéseinkben a hazafias kereskedők mindenkor készséggel támogattak. Ezuttal a kezdeményezés nem minket illet meg, mert már évek óta hangoztatják, hogy a magyar irodalom érdekében tenni kell valamit, kitőlben a pártolás hiányában, minden önerétes úró előbb-utóbb más foglalkozás után fog nézni. Azt hisszük, ily esle-tőség be nem következhetik, nem következhetik be, mert a mi különösen a kereskedelmi osztályt illeti, e téren is meg fogja mutatni, hogy ha kell, tud és képes áldozni.

Kettős célt fogunk elérni azáltal, ha a kereskedői osztály támogatni fogja a magyar irodalmat. A magyar hírlapok, folyóiratok és könyvek bevezetésével a kereskedők családjai körébe, ott ki fogják szorítani a külföldi, székerszámra gyártott, hasonlóit, de minőségére többnyire a magyar művek színvonalán alul álló német és általában külföldi nyomtatványokat. A magy. hírlapok és könyvek olvasása által a kereskedelem nemcsak külsőleg, hanem bensőleg is magyarosodni, fog, úgy, hogy pár év múlva feleslegessé válnak az összes magyarosítási agitációk.

Énnyit tehettek kereskedőink a szépirodalom érdekében, miáltal egyszerűsremlé előcsitják a magyarosodást is. E mellett azonban a szakirodalmat is pártolhatják, szintén nemcsak az irodalom, hanem a saját érdeklükben is. Lapunk olvasói előtt ösmeretes, hogy akadtak már egyes kereskedők, kik segély-személyzetük részére szakkönyvtárt rendeztek be. Kövessek ezek példáját, mert ezuttal nemcsak a magyar szakirodalmat pártolják, hanem elérik azt, hogy gyakorlati és hasznos művek olvasása folytán, mivel és szakképzettebb segély-személyzettel fognak bírn. Nemcsak hazafiaságot tehat, hanem saját érdekükből is pártolják kereskedőink a magyar irodalmat.

Egy északi fakereskedő,

vagy egy túrfogás historia, mely arról szól, hogy a fa, ha wagon-számba hoztja az ember Schulhof és Brichta északi fakereskedői cégtől utközben elolvad, mint a jég.

Megtörtént tény. Így panasolta el szerkesztőségünknek egy szabadkai kereskedő, a ki Schulhof és Brichta északi fakereskedői cégtől 20 köbméter hasáb gyertyán-fát rendelt. Ez súlyra nézve 100 mázsa, vagy egy teljes wagon. Hogy, hogy nem történt, mire a szállítvány Szabadkára érkezett, elolvadt belőle vagy 5 métermázs. Az ekkép megörvídített kereskedő a mai erős időjárásban hasztalan apellált a szárazságra, mely a fát súlyról megfosztotta volna. Kénytelen volt megnyugodni abban, hogy egy eddig ismeretlen phisikai oknál fogva a fából 5 m. mázsa elolvadt.

Miután azonban eddig a más fakereskedői cégtől rendelt fa ezt a túrfogástól is nem követte, — föltette magában, hogy a nevezettektől több fát nem vásárol. A legegyszerűsb s legbékésebb jogorvoslat. Azonban a nevezett cégtől ebben nem akart megnyugodni s Schulhof

enyészik az is, mint amyi apáinktól faszolt szállang. Különbön a jó lo így is elbir odáig; szegénynek meg nem kell a fától.

A Herculenberg nyirettéje tulkáltotta a sok torokbaskadatt tehetőség éjemet; úgy sziszegett ki a szép park lombjai alól, mint valami tizenkétéji kigyó. Nem tudom, a Rakoczy-zenet futó marsnak komponálta-e névelen szerzője; de anyvi bizonyos, hogy a kinek laba alá ráhuztak, azok szélnakat kaptak ihletre. Arabs lónak is belesületre vált volna, egy futott mind a nyolcz. A díjakat ily sorban nyerték el: Krisztovác Miklós, Szabadka; Vessa György, Budapest; Abrasits Antal, Szabadka.

Adjá isten, hogy ha majd nem futni, hanem megállani kell a hazáért: e még nehezebb feladatot szintén ily sikerrel oldják meg.

A bajnoki távúzásban Weber Frigyes (Szabadka), utána Her Ede, Ó-Kanizsa — lettek győztesek. Halak tárgyalogásának is elég volna, a mit bemutatnak. A bácskai ember tartózkodik ugyan a víztől, de ha egyszer neki megy: amál is megemlegette magát.

Az akadályúzás díjait Milassin Andor, Weber Mihály és Berger Vilmos — szabadkaikak — nyerték el. Őket ezen versenyágban csak egy közös vitapont előzte meg — az elmaradhatlan bankett.

Pedig bizony akár el is maradhatott volna! Hiába! a bankett — bankett, és nem ebed. De ki is tudná száiz ember száizajét eltalálni mikor egyét is nehéz? Érv erre az, hogy e megjegyzés csak a

pálicsi vendéglőnek szól s minden valószínűség szerint az ő guszta se lesz elfaltatva.

Leljen vigaszlatást versenyenyertes fiában és a vasárnapi bevételben.

A bajnoki akadályverseny díjait Venczel Lajos, Bély Mihály (Szeged) és Vojnits Sándor vívta ki. Lát-szott ebből, hogy magyar lovagnak tuskós borona nem akadály, kivált ha csak egy méter magas. Ilyen gáttakkal szemben a bácskai ifjuság nem ijed meg.

A súlydobásban Racsmany János, Szollosy L. és Weisz Bertalan remekeltek. Egy lökdestek el maguktól azt a 17½ kilos uritök-forma vasgolyóbit, mintha nemet lett volna.

Bajnoki kardvívásban Vermes Lajos, Bácska Herculés; utána Isseculy Leó és Venczel Lajos gyozedelmeskedtek. Jó, hogy tréfiára ment; különben szonika paprikássá aprítják egymást.

A birkozásban Racsmany János, szabadkai Kinizsy és Koletin Obrád, szegedi ellenőz, és magyar-nadrágos népatheletá győztek. A tiszta-eszlari sakter legyen ott a kormászós, a hol ezek összehorgolnak.

Téglafalas csarda se lenne elég, hogy ki ne rugják az oldalt. Az öreg, jelenvolt esatoló, a hajdan híres Toldy, mindjárt penzionáltatva volna magát láttukra, ha volna kinel.

Ökölvívás után Donagóy János, Bély Mihály, (Szeged) és Vessa György (Bpest) maradtak a porond urai. Tréfából elég volt, a hogy össze tapogatták egymást.

Jó lesz azt tudomásul venni mindenkinek, a k szereti, ha nem bánják. Az Olympiakon is helyt allhattak volna.

Venio nunc ad fortissimos!

Ne publikum, hanem cirkuszos legyen — az is a javából — a ki szemét-szaját nem peckelt ki arra, a mit a műtornászok cselekedtek. Ha ok gyengék lettek volna, értenek: miért suttették az úlok szemébe a leszálltában is szemet szurot napot; így nem értjük, hogy miért nem akasztották fel oldalt egyará ponnyvat a zold szeműveg nélkül szükölködő bámulók biztosítására? Ma már nem tesz velünk jót, a ki megváltki; mert ezen koldusi szak-mában is iszonyu nagy a konkurencia.

Egyébként ez bizonyára udvsriasságból történt. Mert nem tud a magyar ember nagyobb átkot annál, hogy: Nem érdemled meg, hogy a nap rád sül. Különbön mi fizetünk is mastél közösügyes forintot; tehat annal kevésbé mondhattak.

De hiába: Jobb a jonak megölője! Csak hét lett kítüntetve: Vermes Lajos, Mindszenti György (Szeged), Mozer N. (Budapest), Arnold Róbert (Frankfurt), Vessa György (Budapest), Bély Mihály (Szeged), Benedek Gyula (Szabadka). Ez utolsó volt a mestertük. — Fordul a világ: Mestere fölött áll ma sok tanítvány.

A nevendékek versenyében Dobák Béla és Ádám Miklós lettek a nyertesek. — Velük ne tréfáljunk, mert még gyerekek s felre érthetnének.

A vigaszversenyben győzött Bély Mihály. No, neki épen nem volt vigaszra szüksége. Hanem persze: a di-

idáig nem kaptak határozott tudósítást, sem bármínemű utasítást.

Szabaddán a sarlak oly nagy mértékben grassál, hogy a mult héten 2 nap alatt csupán egy körből 63 gyermek lett áldoztatva.

Splényi báró mint ezredes, egykor ezrede előtt hullott le lováról. Midőn felkelt, indulatosan nyilatkozott: „Ha az közléteket történik valamelyikkel, huszontöt vettem volna reá.”

A Szabaddai Közlöny írja a következőket: Nemes tett. Halbrohr Mór városi bizottsági tag, a sebesítési pusztán építendő katolikus kápolna építéséhez 1000 drb téglával és 5 ft pénzadománnyal járult. A tanügyi iskola helyiségeül pedig szállási házát — minden díj nélkül — ajánlotta fel. — E szép és nemes tett önmagát dicséri.

CSARNOK.

A dohányzásról.

— Irta: **Dr. Wilhelm Adolf.** —

(Vége.)

II.

Míg a dohánynak felnőtt egyéneknél is mérsékelt használata az egészségre semmi kárteknony hatással sincs, addig serdülő egyéneknél vagy pedig mértékelt használata által igen káros következményei lehetnek. Minél fiatalabb az egyén, annál ördöklőbb a nicotin hatása a szervezetre. Ezen állítomán illusztrálására csak a következő Dr. Paget által a The British med. Journ. 1877. sept. havi számában leirt esetet akarom fölhozni. Egy 3 éves fiúcska nagy örömet lelte abban, ha szappanbuborékokat fúhatott. Ezen már többször felvett ártatlan mulatságot életével kellett megfizetni; egyszer ugyanis atyjának egy pipáját, melyből ez már egy óra óta nem pipált, használta a fontebbi célra. Egy óra eltelté után rosszul lett, sokat hányt, nagyon sápadt és álmos lett. Állapota daczára a leggyorsabb és gondosabb orvosi segínyek, mindinkább rosszabbra fordult, úgy, hogy négy napi betegség után meghalt! A pipában bizonyára csak csekély mennyiségű nicotin lehetett lerakodva, de mégis elég volt a gyermek életének kioltására. Látható ebből az is, hogy mily oktalanságot követnek el azon felnőttek, kik — mint ezt sokszor alkalmam volt látni — kis gyermekeknek enyelgésből égő pipájukat néhány szippantásra oda adják. — Erdekes esetet közöl Valzak rt. a Medic. Tim. de Philadelph.-ban. Egy székrekedésben szenvedő parasztnak egyik társa azt tanácsolta, hogy dohányt vágjon össze és azt nyelje le. A beteg azt meg is tette. Rögtön a legsúlyosabb mérgezési tünetek mutatkoztak nála, melyektől orvosa csak luzamos kezeléssel után menthette meg. — Megemlítetik még az orvosi litteratúrában, egy serdülő ifjú halála, ki mindjárt első dohányzási kísérleténél 2 pipa dohányt szitt ki, továbbá egy felnőtt egyéné, ki egymásután 17 és egy másiké, ki egymásután 18 pipa dohányt szitt ki.

A dohánynak túlságos, mérték nélküli élvezete folytán végre az üdült dohánymérgezés áll be. Ennek tünetei a következők: levert kedélyhangulat, munkakedv hiánya, képtelenség szellemi foglalkozásra, szédülés, a látási képességnek tetemes csökkenése (amblyopia) később teljes megvakulás (amaurosis), fülzúgás, könnyű elfáradás, reszketés, izomgörcsök, nemi tehetetlenség, szívdobogás, zih, fofájás és hányinger stb. — A szenvedélyes, mértéklen felüli dohányzás káros következményeit Nedopil is kiemelte egy újabb időben megjelent, kitűnő szorgalommal összeállított munkájában, melyben a Billoth klinikáján előfordult a j k - e nyelvrák eseteinek oka után kutatva, constatálta, hogy a betegek majdnem kizárólag erős dohányzók valának.

A dohány egyik káros hatása azon munkásokon is mutatkozik, kik dohánygyárakban kénytelenek mindennapi kenyerüket megkeresni. Ezek, ép úgy mint azon munkások, kik különféle portképző nyers anyagokat dolgoznak föl, mint pl. a kőfaragók, vas- és aczéfenők, a gyapju és állati szorrel és a szentelepekben munkálkodók, aránylag nagyon sűrűn tüdősovadásba esnek.

A fentemlített anyagokból fejlődő porszemek a munkások által a légzési szervek által légzés közben beszívattak és a légzési szervek nyák-hártyáját izgatják, üdült hurutos-lobos állapotokat idéznek elő, míg végre az inger meg nem szűnése folytán a tüdőkben gümők rakodnak le, melyek végre sorvadást okoznak. Hogy a dohányypornak beszívása a munkásokra mily ártalmas, mutatják a

statistikai adatok is, melyek szrint 100 dohány-nunkás közül körülbelül 22-5% esik tüdősovadásba, míg ugyaneinyi más munkások közül, kik foglalkozásuk közben nem kénytelenek port felszívni csak 11-1% mutatkozik sorvadásban szenvedőnek. A dohányper beszívása folytán a tüdőben létrejött kóros változásokat az orvosi tudomány Tabacosis nével jelölte meg.

Vannak betegségek, melyeknél az orvosnak a dohányzást határozottan be kell tiltani. Ilyenek: a szájrünek és a garatnak hevény és üdült, hurutos vagy lobos állapotai; a gyomorhurut; szemlobok. Sok vita tárgyát képezte már az orvosok között az a kérdés, hogy a tüdőbeteg emberek dohányozhatnak-e vagy nem? Miután minden tüdőbeteg szenvedő embernek első sorban tiszt és romiatlan levegőre van szüksége, s miután kétséget sem szenved, hogy a füst zárt helyiségben a levegőt megzrontja — ennél fogva tüdőbetegnek a dohányzást zárt helyiségekben megtiltandó; ellenben nyílt helyen, jól szellő nem nagyon nicotin-tartalnu, száraz szivarunk szivása megengedhető nekük, már annál is inkább, mivel sok betegnél a dohányzás által a légesökök összehalmozódott nyák kiköthetése nagyon megkönnyíttetik. — Megtiltandó a dohányzás végül szivdobogásban szenvedő egyéneknek.

A mi a mértékelt enyelvé, melyben a dohányzás az egészség veszélyeztetése nélkül még megengedhető, azt — miután e tekintetben nagy egyéni eltérések vannak — általánosságban meghatározni nem lehet. Mindenesetre jó lesz, szem előtt tartva a bekövetkezheto káros következményeket, minél kevesebbet dohányozni. Gyenge dohányzóknak 3, erősebbeknek 6 szivar illetőleg pipa elszívása naponként elegendő leend. Elony adandó minden esetre a jó szivarunk a pipa fölött. Szivarban az erősebb dohány sem ingerli nyák-hártyáinkat annyira, mint a pipában; ennek oka az, hogy a szivarban az égési folyamat sokkal tökéletesebben megy véghez, mint a pipában; az utóbbiban az illékony és bódító hatású pyridinből meglehetősen mennyiség képződik, míg a jól szelelő, száraz és fehér hannaival égő szivarban nagyon kevés pyridin, hanem a sokkal gyengébb hatású collidin képződik.

Ártalmas a füstnek lenyelése, a szivarunk szipka nélküli szívása. A szivart a szájban tartva, abból a felső végűn képződő nedv a benne levő nicotinnal együtt közvetlenül a nyák-hártyákra jut s azokat ingerli; nem jök a tajtszipkák sem, mert nem lehet azokat oly sokszor és oly alaposan mint kellene megtisztítani, s mert már csak néhány szivar elszívása után is „nedvet eresztenek.“ Legzetszerűbbek a papirszipkák, melyek olcsók s melyeket 1—2-szeri használat után el lehet dobni. — Ártalmas a rövid száru pipábóló dohányzás. Szendélyes dohányzóknak tanácsolandó, hogy egy pipából minél kevesebb ideig pipázzanak egymásután, hogy hosszú pipázárakat használjanak, s hogy ugy ezeket mint pipájukat is minél sürrebben alapos tisztításnak vessék alá, legzetszerűbben az által, hogy gözgepből kibocsájtott gőzt hajtatnak rajtok keresztül.

Im ezekben terjesztetem elő ismereteimet a dohányzó közönségnek a dohányzásról. Nagyon meg leszek elégedve, ha egyiket-másikat igénytelen munkám által a dohányzás lényegéről fölvilágosítottam.

NYILTÉR. *)

Alóliort saját, valamint kiskoru testvérei nevében mint Schön Samuel törvényes örökösai kedves kötélességemnek tartom hálas köszönetem nyilvánítani a „Magyar franczi biztosító részvény-társaság“-nak azon pontos és loyális eljárásért, miszerint atyám elhalálása folytán a biztosított 2000 firt összeget az osztályos egység létrejöttével (a menyiben kiskoru árvák is vannak) azonnal és minden levonás nélkül, helyben képviselő Holländer József ur főügynöke által kifizette. — Ugyanazért a „Magyar franczia biztosító részvény-társaság“-ot a nagyérdemű közönségnek a legjobb lelkiismerettel méltán ajánlhatom.

Zombor, 1882. július hó 29.-én.

Schön Adolf.

*) E rovat alatt közlöttekert felelősséget nem vállal a Szek.

Felolószerkesztő:

MÜLLER GYULA.

Kiadók és lapulajdonosok:

Nadasch, Muzsik és Partlics.

HIRDETÉSEK.

Egy tanoncz

kerestetik

Falcione Gusztáv

fűszerkereskedésébe

Zomborban.

Két jó tanoncz

SCHÖN ADOLF-féle

könyvkereskedés és
könyvkötészetben

felvétetik.

Irodai, hivatali

és üzleti nyomtatványok

legutányosabb áron.

Ritka gyorsasággal

és a legolcsóbb áron

állítatás

Level-papírok,

visitke-kártyák,

vigalmi-jelentések

plakátok minden nagyságban

s a legdivatosabb kivitelben.

Nadasch, Muzsik és Partlics

könyv- és könyvművészata

ZOMBORBAN, a város-háza épülete alatt

mindennemű

Nagyobb művek,

üzleti könyvek stb.

az újonnan felállított

gyorsasajtó folytán a leggyorsabban

és legolcsóbban állítanak elő.

a legfinomabb s legizlésesebb
nyomtatványokat.

Vidéki megrendeléseknek pontosan,
gyorsan s lelkiismeretesen teszünk eleget.

Mindennemű

KÖNYVMŰSZATI

nyomtatványok.

u. m.: visitke- és adresse-kártya,

kézirati művek, irodai s hivatali
formulák kívánat szerinti időben
s kivitelben.